

Samefolkets dag

Joh. 21,9-13 - III

Fredrikstad domkirke - 6.februar 2022

Sokneprest Endre Fyllingsnes

I - TEKSTÅPNER

Et opptent bål nede ved vannkanten. Flammer og glør som varmer forfrosne kropper en kald kveld, under en stjerneklar himmel. Den stramme røyklukta som setter seg i hår og klær, og blander seg med duften av stekt fisk, pølser eller nykokt kaffe. Og ikke minst, menneskene som trekker seg nærmere bålet for å søke varmen mot det kalde gufset fra sjøen.

Og så - av og til skjer det. Et lite øyeblikk der øynene våre ser virkeligheten med et annet blikk. Ikke bare det som står rett foran oss, men følelsen av å være del av noe mye større, noe uendelig, guddommelig - ja, kanskje til og med hellig.

Rundt bålet, under en åpen himmel, kan vi på en merkelig måte bli del av noe større.

Kanskje også dere har kjent på noe lignende når dere sitter rundt et bål under en åpen kveldshimmel. Langs Glomma, eller kanskje et eller annen sted i den vakre skjærgården her i Fredrikstad. Eller kanskje et minst like vakkert sted i *Sápmi* – ved en fjord, en elv eller et stille vann inne på vidda. På samisk har vi til og med et eget ord for dette fellesskapet som oppstår rundt bålet. *Dollastallat* heter det på nordsamisk – som betyr «å bålet». I den samiske kulturen setter man seg ned rundt bålet som likeverdige - et symbol på menneskelig fellesskap, og nærhet til hverandre og skaperverket.

Rundt bålet, under en åpen himmel, kan vi på en merkelig måte bli del av noe større.

II – SAMEFOLKETS DAG

I dag feirer vi Samefolkets dag her i Fredrikstad domkirke. Dette er en dag som får stadig voksende betydning, både i samfunn og kirke – også blant oss som ikke er samer.

Selv fikk jeg mitt første ordentlige møte med den samisk historien da jeg studerte historie på Nord universitet i Bodø for 15 år siden. En av semesteroppgavene var å analysere rettsdokumentene fra Kautokeino-opprøret i 1852. Opprøret endte som kjent tragisk, da samiske opprørere drepte både handelsmann og prest. Etterspillet var like tragisk, og mange samer ble dømt til harde straffer, og to av dem – Mons Somby og Aslak Hætta – ble halshugd.

Det var lenge vanlig å legge skylden på samene for det blodige opprøret. Men de senere årene har opprøret blitt sett på som en undertrykt minoritet sitt svar på den norske statens sosiale, økonomiske, kulturelle og religiøse undertrykkelse. En av opprørets tragiske konsekvenser på lengre sikt, var at det markerte innledningen på over 100 år med en knallhard fornorskingspolitikk mot samene.

Mens jeg leste rettsdokumentene, slo det meg hvor sterkt denne historiske erfaringen må ha virket inn på den samiske identiteten. Men jeg innså også en annen ting: Dette er jo ikke bare en del av den samiske historien, det er også en del av vår norske historie – både som samfunn og kirke – og derfor også min og din historie. En mørk og destruktiv skamplett av undertrykkelse og marginalisering som har skapt dype sår, og som har frarøvet samer stolthet, identitet, livsgrunnlag, kulturarv – og språk. Og i dag – når vi synger og leser tekster på ulike samiske språk og latin – som de færreste av oss forstår – så aner vi litt av hva språklig fremmed-gjøring er. Det frarøver oss noe helt grunnleggende.

Det er ikke bare samene som har tapt på denne undertrykkelsen. Det har også vi gjort, både som samfunn og kirke.

Derfor er det ikke bare nødvendig – men både dypt meningsfullt og en stor glede - å feire den samiske nasjonaldagen med en festgudstjeneste.

For det kulturelle mangfoldet er ikke en trussel, men en berikelse. Vi skal ikke skamme oss over hvor vi kommer fra, men vi skal være stolte over den vi er. Ingen er mindre verdifulle enn andre, og ingen skal holdes utenfor fellesskapet.

III – MED JESUS RUNDT BÅLET

Et bål, et vann, en båt, noen fisker og litt brød. *Dollastallat*. Fortellingen i dagens evangelietekst kunne skjedd hvorsomhelst, og nårsomhelst. Men det skjedde ved Genesaretsjøen, like etter Jesu oppstandelse.

Måten Jesus viser seg for disiplene på er å ønske dem velkommen til et fellesskap rundt bålet. Jesus disker opp med varme, trygghet og fellesskap - og serverer fisk og brød under en åpen himmel.

Dette møtet er stappfullt av symbolikk. Jesus som deler ut brødet, minner oss om nattverden. Og fisken ble et av de aller første symbolene på Jesus, siden ordet fisk - *ichtys* på gresk - er et akronym som på norsk betyr «Jesus Kristus, Guds sønn, vår frelser». Selv antallet fisker er symboltungt. Peter fikk visstnok 153 fisker i garnet, og i antikken forestilte man seg at verden hadde 153 folkeslag. Budskapet i denne fortellingen handler altså om at kraften i Jesu død og oppstandelse sprenger alle grenser som vi mennesker setter opp oss i mellom – og samler oss til én familie – én menneskehet.

IV – VÅRT FELLESSKAP RUNDT BÅLET

Men i dag så tenker jeg kanskje at det sterkeste symbolet er selve fellesskapet som disiplene ble en del av, rundt bålet.

Jeg håper vi kan ta med oss bildet av *dollastalat* – av dette fellesskapet rundt bålet. For Jesus er fortsatt midt i blant oss. Fortsatt sier han «kom og få mat». Fortsatt passer han bålet, slik at det aldri slukner. Fortsatt inviterer han oss inn i et fellesskap der vi møtes som likeverdige, og der vi kan dele håpet.

Når dere forlater Domkirken i dag, har vi tent et bål utenfor kirken. Stopp gjerne igjen der, før du går hjem.

For der - rundt bålet, under en åpen himmel – der er vi en del av noe stort og grensesprengende. Der kan vi se hvordan alt henger sammen med alt – og at vi mennesker hører sammen. At hvert øyeblikk bærer i seg en gave. At det skapte er mer enn ressurser. At det å leve i pakt med naturen handler om noe mer enn at vi mennesker skal realisere oss selv. Dette ligger dypt forankret i den samiske kulturen – og i den kristne tro.

Og med varme i kroppen, røyklukt på klærne og nattverdens brød i magen - skal vi bære denne visjonen med oss videre ut i Fredrikstad-samfunnet.

For i Guds store familie av mennesker med ulike kulturer, språk og identiteter - finnes det kun én som vokter bålet. Og han stenger ingen – absolutt ingen - ute.

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd, som var og er og blir en sann Gud fra evighet og til evighet.